

نمازهای مستحب

ذخیره مقاله با فرمت پی دی اف

نماز، حضور در پیشگاه خداوند و شرکت در ضیافتی معنوی است که وی، بندگان را به آن فرا خوانده است؛ نماز مستحبی یا نافله نمازی است که انجام آن بر بنده واجب نیست ولی به جا آوردن آن اجر و ثواب فراوان دارد.

فهرست مندرجات

- ۱ - مقدمه
- ۲ - تعقیبات نماز
 - ۲.۱ - درود و نفرین
 - ۲.۲ - تسبیح حضرت زهرا
 - ۲.۳ - سجده شکر
 - ۲.۴ - نوافل
 - ۲.۵ - نماز شب
- ۳ - پانویس
- ۴ - منبع

۱ - مقدمه

[ویرایش]

همچنانکه حضور در یک میهمانی، مقدمات و آدابی دارد و نسبت به مهمان، استقبال و بدرقه به عمل می‌آید و مهمان هرچه عزیزتر باشد، مراسم پیشواز و بدرقه، با شکوه‌تر صورت می‌پذیرد، ادای فریضه الهی نیز چنین است. پیشوایان معصوم ما (علیهم‌السلام) پیش از فرا رسیدن وقت نماز، خود را مهیای آن می‌ساختند و پس از نماز نیز، مدت‌ها به تعقیب نماز می‌پرداختند و دل از یاد خدا نمی‌کنند و لب از ثنای او نمی‌بستند و چهره از قبله بر نمی‌تافتند. مگر نه آنکه نماز را «نور چشم» خود می‌دانستند؟ مگر انسان به آسانی دل از نور چشم می‌کند و از آن چشم می‌پوشد؟

اذان و اقامه، نوعی استقبال از نماز است و تعقیبات، بدرقه آن. بی‌اعتنایی به تعقیبات و دعاهای پس از نماز، نشان بی‌علاقگی به خود نماز است. آنگونه که در روایات، نسبت به زودتر رفتن به مسجد و انتظار شروع نماز را کشیدن، تشویق و سفارش شده و منتظر نماز را، «مهمان خدا» گفته‌اند.^[۱] ^[۲] به انجام مستحبات و دعاهایی پس از اتمام نماز نیز سفارش شده است. قرآن می‌فرماید: «فاذا فرغت فانصب و الی ربک فارغب»؛^[۳] همین که فارغ شدی، به کار دیگری بپرداز و به سوی پروردگارت رغبت نما. اینک به ذکر برخی از مسائل مربوط به تعقیبات می‌پردازیم:

۲ - تعقیبات نماز

[ویرایش]

امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید: همین که از نماز واجب فارغ شدی، به دعا و تعقیب نماز مشغول باش.^[۴] و می‌فرماید: دعا پس از نماز صبح و ظهر و مغرب، مستجاب می‌شود.^[۵] و نیز: تسبیحات حضرت زهرا (سلام‌الله‌علیها) (۳۴ مرتبه‌الله اکبر، ۳۳ مرتبه الحمد لله و ۳۳ مرتبه سبحان الله) از هزار رکعت نماز مستحب، نزد خداوند بهتر است.^[۶] و در حدیث می‌خوانیم: هر کس این تسبیحات را بگوید، به آیه «و اذکروا الله کثیرا»^[۷] که بمعنای زیاد یاد کردن خداوند است، عمل کرده است.^[۸] البته دعا و تعقیبات به جای خود، و ادامه کار و تلاش هم به جای خود، و هیچکدام مانع یکدیگر نیست. بعضی می‌پندارند اگر به جای دعا،

سراغ کار بروند، کامیاب تر و موفق ترند. رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: «التعقیب بعد صلاة الفجر ابلیغ فی طلب الرزق؛ دعای پس از نماز صبح، برای زندگی و جلب رزق، مؤثرتر است.»^[۹]

۲.۱ - درود و نفرین

از جمله کارهای تعقیباتی، درود و صلوات فرستادن بر نیکان وزیده‌های کمال بشری، و لعن و نفرین بر مظاهر شرک و پلیدی و سرمدمداران کفر و ستم است. در آنچه به عنوان دعاهای تعقیب آمده، هم به موارد متعددی از «صلوات» بر می‌خوریم، همه به مواردی از لعن و این، گوشه‌ای از تولی و تبری در یک مکتب زنده و جهت‌دار است. حتی در نمونه‌های فراوانی، خود «اللهم صل علی محمد و آل محمد»، به عنوان یکی از تعقیبات نمازها بیان شده است. اما در مورد لعن، امام باقر (علیه السلام) می‌فرماید: «إذا انحرقت عن صلاة مكتوبة فلا تنحرف الا بانصراف لعن بنی امیة؛ هر گاه نماز واجب را تمام کردی، جز با لعن بنی‌امیه، از جای خود حرکت نکن.»^[۱۰] چرا که آن دودمان ننگین و تبهکار، نمونه طاغوت‌ها و از بارزترین چهره‌های مخالفت با خط رهبران معصوم و آل پیامبر بودند و مستحق هر گونه نفرت و نفرین! امام صادق (علیه السلام) در پی هر نماز، به چهار مرد و چهار زن (که از دشمنان سر سخت مقام امامت بودند) لعن و نفرین می‌کرد.^[۱۱] چه زیباست اسلامی که در کنار برنامه‌های عبادی و الهی خویش، بیزاری از ستمگران و مفسدان و طاغوت‌ها را هم جزء برنامه‌های خود، ساخته و نماز و عبادات و حج آن، همراه با برائت و اعلام تنفر از کفار و مشرکان و منافقان است. پس تعقیبات نماز، برخوردار از نوعی فریاد لعنت بر دشمنان خدا و مخالفان خط رهبری الهی است.

۲.۲ - تسبیح حضرت زهرا

یکی دیگر از تعقیبات نماز، تسبیحات حضرت زهرا (سلام الله علیها) است. یعنی گفتن ۳۴ مرتبه الله اکبر، ۳۳ مرتبه الحمد لله و ۳۳ مرتبه سبحانه الله، پس از فراغت از هر نماز. این تسبیحات را رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) به دخترش فاطمه (علیها السلام) تعلیم داد و بر گفتن آن، بسیار سفارش شده است و پاداش بسیار دارد. امام باقر (علیه السلام) می‌فرماید: در میان ستایش‌ها، بهتر از تسبیحات حضرت زهرا (سلام الله علیها) نیست، و اگر بود، رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) به فاطمه (علیه السلام) تعلیم می‌داد.^[۱۲] در روایات متعددی، تاکید شده به همراه داشتن تسبیح ۳۴ دانه‌ای از خاک مقدس امام حسین (علیه السلام) و اینکه ذکر گفتن با آن، ثواب زیاد دارد و حتی گرداندن آن، بدون ذکر هم ارزشمند و خوب است.^[۱۳] و در حدیثی است که: خود آن دانه‌ها ذکر می‌گویند.^[۱۴] تربیت امام حسین (علیه السلام)، یادآور حماسه‌های کربلا و احیاگر «فرهنگ شهادت» است و انس انسان را با رهبری الهی، جهاد، شهادت، ایثار، سیدالشهداء، مبارزه با ستم و انتقام از ظالمان را بیشتر می‌کند. تسبیحات حضرت زهرا (سلام الله علیها) به ترتیبی که گفته شد، حتی در کتب حدیثی اهل سنت نیز آمده،^{[۱۵] [۱۶] [۱۷]} (در بحث تعقیبات نماز). ولی هیچکدام نگفته‌اند که نام این تسبیحات، تسبیح حضرت زهراست!! ..

۲.۳ - سجده شکر

سپاس نعمت‌های حقتعالی، نشان معرفت و ادب و بندگی است. در آیات و روایات، به مسئله شکرگزاری از نعمت‌ها، بسیار سفارش شده و اینکه یاد نعمت‌ها، محبت انسان را به خدا زیاد می‌کند و نعمتهای الهی را مستدام و افزون می‌گرداند. «لئن شکرتم لازیدنکم»^[۱۸] و (به خاطر آرید) زمانی که پروردگارتان اعلام کرد که اگر شکر گزارید حتما بر (نعمت‌های) شما می‌افزایم، و اگر کافر شدید یا ناسپاسی کردید البته عذاب من بسیار سخت است.» گرچه شکر نعمت‌ها، از توان و طاقت بشر بیرون است، ولی انسان باید به هر قدر که می‌تواند، سپاسگزاری احسان و نعمت و نیکی پروردگار باشد. یکی از شکل‌های شکر، سجده بر خاک کردن و پیشانی بر خاک نهادن در برابر خداوند و شکر گفتن اوست.^[۱۹] لذا «سجده شکر» یکی از تعقیبات نماز به حساب آمده است.^[۲۰] در سجده شکر، سه مرتبه «شکرا لله» کافی است، ولی در حدیث است: اگر انسان به طول یک نفس، «یا رب، یا رب» بگوید: خداوند به او خطاب می‌فرماید: «لبیک! ما حاجتک؟» حاجت تو چیست تا انجام دهم؟^{[۲۱] [۲۲]}

امام صادق (علیه السلام) فرمود: سجده شکر بعد از نماز، دلیل کامل شدن نماز و رضای خدا و اعجاب و خوش آمدن فرشتگان است. خداوند بارها از آنان می‌پرسد، پاداش این بنده شاکر چیست؟ می‌گویند: رحمت تو، بهشت تو، حل مشکل او، و هر خیری را که فرشتگان می‌گویند، جوابی نمی‌شنوند، به خدا عرضه می‌دارند: ما نمی‌دانیم پاداش این سجده چیست؟ خداوند می‌فرماید: همچنانکه او از من شکر کرد، من هم از او تشکر می‌کنم، و با این جمله به فرشتگان می‌فهماند که رضا و سپاس الهی از او، بالاتر از

۲.۴ - نوافل

به جز نمازهای واجب روزانه (۱۷ رکعت)، نمازهای دیگری هم وجود دارد که انجام آنها مستحب است و بسیار ثواب دارد و چون این نمازها، اضافه بر نماز واجب است، به آنها نافله و نوافل گفته می‌شود (نفل، به معنای زاید و افزون است).

تعداد رکعت‌های نمازهای مستحب، دو برابر رکعات واجب، یعنی ۳۴ رکعت است، بدین شرح:

۱- نافله نماز صبح، دو رکعت، قبل از نماز صبح،

۲- نافله نماز ظهر، هشت رکعت، قبل از نماز ظهر،

۳- نافله نماز عصر، هشت رکعت، قبل از نماز عصر،

۴- نافله نماز مغرب، چهار رکعت، بعد از نماز مغرب،

۵- نافله نماز عشاء، دو رکعت نشسته، بعد از نماز عشاء.

۶- نافله شب، یازده رکعت، پیش از اذان صبح، که هشت رکعت آن «نافله شب» نام دارد، دو رکعتش به نام «شفع»، و یک رکعت دیگری به نام «وتر» است. در بحارالانوار صدها حدیث در این باره نقل شده است. [۲۶] [۲۷]

در حدیث است که: نمازهای نافله، به منزله هدیه است و در هر صورت، پذیرفته می‌شود. [۲۸] با همه تاکید و تشویقی که درباره انجام نمازهای مستحبی است، ادای آنها باید از روی علاقه و عشق باشد و انسان، بر خودش آنها را تحمیل نکند. سعی کند که ابتدا، آمادگی روحی و علاقه و کشش قلبی بیاید، آنگاه به انجام آنها بپردازد. امام رضا (علیه‌السلام) فرموده است: دل‌ها، گاهی اقبال و آمادگی دارند، و گاهی نه. عبادات را وقتی که دل‌ها آماده است انجام دهید. ان للقلوب اقبالا و ادبارا [۲۹] به همین دلیل، در نمازهای مستحب، برخی ارفاق‌ها و تسهیلاتی وجود دارد که در نمازهای واجب نیست. این آسان‌گیری، برای جذب بیشتر افراد است. از جمله اینکه:

۱- نماز مستحب را، هم می‌توان ایستاده خواند، هم نشسته.

۲- در نماز مستحب، می‌توان فقط سوره حمد خواند و به رکوع رفت.

۳- در نماز مستحب، شک میان رکعت اول و دوم، نماز را باطل نمی‌کند و نمازگزار می‌تواند تصمیم بر هر کدام بگذارد.

۴- انجام کم و زیادهای اشتباهی در نماز مستحب، سجده سهو ندارد. [۳۰]

۵- برای نمازهای واجب، بهتر است انسان به مسجد برود ولی در باره نوافل، چنین دستوری نیست.

این ساده‌گیری‌ها برای تشویق افراد به این عبادت‌های سازنده است. حتی اگر نماز مستحب را کسی در وقتش توانست بخواند، قضای آنرا می‌تواند انجام دهد، [۳۱] که در این صورت، طبق حدیث، خداوند به فرشتگان مباحث کرده و می‌فرماید: به بندهام بنگرید!

چیزی را که بر او واجب نکرده‌ام، قضا می‌کند! و در حدیث دیگری افزوده شده که: شما را شاهد می‌گیرم که او را آموختم. [۳۲][۳۳]

[۳۴][۳۵] در حدیثی آمده: نماز نافله، جبران کننده نواقصی است که در نمازهای واجب است. [۳۶] و... همچون صدقه‌ای است که

انسان می‌پردازد. [۳۷]

۲.۵ - نماز شب

در میان نوافل، «نماز شب» جایگاه خاصی دارد و تاکید فراوانی که در آیات قرآن و احادیث در باره آنست، به مراتب بیش از

نمازهای دیگر مستحب است و به همین جهت، اولیاء خدا بر آن مداومت و مواظبت داشتند و به تهجد و عبادت نیمه شب

می‌پرداختند. تا آنجا که نماز شب را خداوند، بر بنده محبوبش حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) واجب ساخته و چنین فرمان

داده بود: «و من اللیل فتهجد به نافله لک؛ [۳۸] بخشی از شب را بعنوان نافله به تهجد بپرداز و سحر خیزی کن.»

قرآن، در توصیف کسانی که نیایشگران شب و اهل نماز شب‌اند، چنین می‌فرماید: «و المستغفرین بالاسحار؛ [۳۹] استغفار کنندگان

در سحرها؛» «و الذین یبیتون لربهم سجدا و قیاما؛ [۴۰] آنانکه در حال سجود و قیام، برای خدا شب زنده داری می‌کنند.» «کانوا

قلیلا من اللیل ما یهجعون؛ [۴۱] مردان خدا، مقدار کمی از شب را می‌خوابیدند.» در آیه دیگر می‌خوانیم: مردان خدا برای انجام

نیایش سحرگاهان و نماز شب، از بستر گرم فاصله می‌گیرند و به نماز شب مشغول می‌شوند، پاداش آنان، غیر از بهشت و حوریان

و... چیزهایی است که خداوند بر ایشان ذخیره کرده که موجب روشنی دیدگان‌شان است: «فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قره

اعین؛ [۴۲] پس هیچ کس نمی‌داند چه چیزهایی از مایه‌های روشنی‌بخش دیدگان، به پاداش کارهایی که می‌کرده‌اند برای آنها پنهان

داشته شده است!» [۴۳] از این رو، نماز شب، مورد عنایت تمام انبیاء بوده و رسول خداچندین مرتبه حضرت علی (علیه‌السلام) را به

نماز شب سفارش نموده و فرمود: «علیک بصلاة اللیل، علیک بصلاة اللیل، علیک بصلاة اللیل؛ بر تو باد، نماز شب. (سه مرتبه)»

و در حدیث است: «شرف المؤمن صلاته باللیل؛ شرف مؤمن به نماز شب اوست.»^۱ و امام صادق (علیه السلام) فرمود: در خانه‌هایی که نماز شب خوانده می‌شود و قرآن تلاوت می‌گردد، آن خانه‌ها نزد آسمانیان، همچون ستاره‌ها درخشانند. [۴۹]

گذشته از آن، سحرخیزی و استفاده از هوای مفید آن هنگام، برای بدن، نشاط آور است و در حدیث است که: «قیام اللیل مصحة البدن؛ شب زنده داری، بدن را تندرست می‌کند.»^[۵۰] و در حدیث دیگری اضافه بر آثار معنوی آن، خاصیت دردزدایی برای آن بیان شده است: «... و مطردة الداء عن اجسادکم»^[۵۱]

نماز شب، نشان عشق و محبت انسان به آفریدگار است و این علاقه، انسان را از خواب، جدا می‌کند و به راز و نیاز نیمه شب، با محبوب وا می‌دارد، و اگر آن عشق نباشد، انسان با چه انگیزه‌ای، در تنهایی و تاریکی، از استراحت دست بشوید و در خلوتی عارفانه، به گفتگو با معشوق بپردازد؟

در یک حدیث قدسی از قول خداوند، می‌خوانیم: «کذب من زعم انه یحبني فاذا جله اللیل نام عنی، الیس کل محب یحب خلوة حبیبه؟؛ دروغ می‌گوید آنکه مدعی محبت من است، ولی وقتی شب او را فرا می‌رسد، می‌خوابد، آیا مگر نه اینکه هر عاشقی، خلوت با معشوقش را دوست دارد؟..»^{[۵۲] [۵۳] [۵۴]}

نماز شب، توفیقی می‌خواهد که آنرا هم باید از خدا طلبید. گاهی گناهان و دروغ‌ها، سبب محرومیت انسان از نماز شب می‌گردد و شیرینی عبادت و نیایش، از انسان گرفته می‌شود. در حدیث است: «ان الرجل لیکذب الکذبة فیحرم بها عن صلاة اللیل؛ گاهی کسی دروغ می‌گوید، و به همین سبب از نماز شب محروم می‌شود.»^[۵۵]

انسان، با تداوم نماز شب و تهجد و عبادت‌های شبانه، می‌تواند به مقامی از کمال و صفای نفس و قرب به خدا برسد که چشم و گوش و دست خدایی پیدا کند، جز حق نبیند، جز حق نشنود و جز حق، عمل نکند و به آنجا برسد که هر دعایی کند، مستجاب گردد. [۵۶] [۵۷]

۳ - پانویس

[ویرایش]

۱. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸۵، ص ۳۲۲.
۲. ↑ نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۹۹.
۳. ↑ انشراح/سوره ۹۴، آیه ۷.
۴. ↑ نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۵۱.
۵. ↑ نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۲۸.
۶. ↑ نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۳۴.
۷. ↑ احزاب/سوره ۳۳، آیه ۴۱.
۸. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۰۲۳.
۹. ↑ نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۵۸.
۱۰. ↑ فیض کاشانی، محمد محسن، وافی، ج ۸، ص ۸۰۴.
۱۱. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۰۳۷.
۱۲. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۰۲۴.
۱۳. ↑ نجفی جواهری، محمد حسن، جواهر الکلام، ج ۱۰، ص ۴۰۵.
۱۴. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۰۳۳.
۱۵. ↑ نیشابوری، مسلم بن حجاج، صحیح مسلم، ج ۱، ص ۴۱۸.
۱۶. ↑ بخاری، محمد بن إسماعیل، صحیح بخاری، ج ۷، ص ۶۵.
۱۷. ↑ ابن ماجة قزوینی، محمد بن یزید، سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۲۹۹.
۱۸. ↑ ابراهیم/سوره ۱۴، آیه ۷.
۱۹. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸۶، ص ۲۰۴.
۲۰. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸۶، ص ۲۰۵.
۲۱. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸۶، ص ۲۰۵.
۲۲. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۰۷۱.
۲۳. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۰۷۱.

۲۴. ↑ فیض کاشانی، محمد محسن، وافی، ج ۸، ص ۱۰۲۵.
۲۵. ↑ فیض کاشانی، محمد محسن، وافی، ج ۷، ص ۱۰۶.
۲۶. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸۷، ص ۱۲۰.
۲۷. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸۷، ص ۱۹۴.
۲۸. ↑ مشکینی، علی، قصار الجمل .
۲۹. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸۷، ص ۴۷.
۳۰. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۳۱.
۳۱. ↑ نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۴۳۱.
۳۲. ↑ نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، ج ۵، ص ۲۰۸.
۳۳. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸۶، ص ۲۰۵.
۳۴. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۲۰.
۳۵. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۶.
۳۶. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۷.
۳۷. ↑ مشکینی، علی، قصار الجمل .
۳۸. ↑ اسراء/سوره ۱۷، آیه ۷۹.
۳۹. ↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۱۷.
۴۰. ↑ فرقان/سوره ۲۵، آیه ۶۴.
۴۱. ↑ ذاریات/سوره ۵۱، آیه ۱۸.
۴۲. ↑ سجده/سوره ۳۲، آیه ۱۷.
۴۳. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸، ص ۱۲۷.
۴۴. ↑ فیض کاشانی، محمد محسن، وافی، ج ۷، ص ۱۰۲.
۴۵. ↑ فیض کاشانی، محمد محسن، وافی، ج ۲۶، ص ۱۸۶.
۴۶. ↑ فیض کاشانی، محمد محسن، وافی، ج ۷، ص ۱۰۴.
۴۷. ↑ فیض کاشانی، محمد محسن، وافی، ج ۷، ص ۱۰۱.
۴۸. ↑ فیض کاشانی، محمد محسن، وافی، ج ۹، ص ۱۷۷۹.
۴۹. ↑ فیض کاشانی، محمد محسن، وافی، ج ۹، ص ۱۶۶۷.
۵۰. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۷۲.
۵۱. ↑ فیض کاشانی، محمد محسن، وافی، ج ۷، ص ۱۰۵.
۵۲. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۱۲۵.
۵۳. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، الجواهر السنیه، ص ۵۷.
۵۴. ↑ نراقی، محمد مهدی، جامع السعادات، ج ۳، ص ۱۵۲.
۵۵. ↑ حویزی، عبدعلی بن جمعه، تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۲۰۴.
۵۶. ↑ شیخ صدوق، محمد بن علی، ثواب الاعمال، ص ۸۸.
۵۷. ↑ شیخ صدوق، محمد بن علی، ثواب الاعمال، ص ۹.

۴ - منبع

[ویرایش]

پایگاه اطلاع رسانی حوزه، برگرفته از مقاله «نمازهای مستحب».